

Velomaršruta “Atklāj un iepazīsti Gāliņciemu” apskates objekti

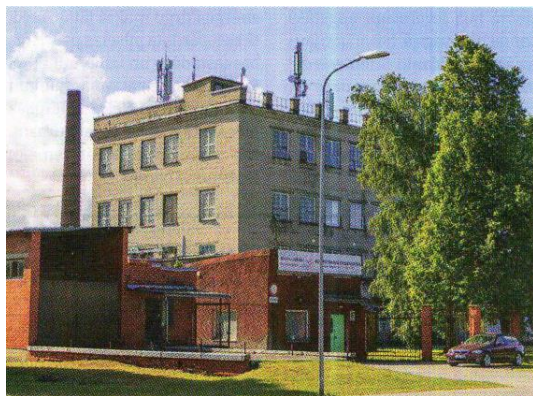
1. Gāliņciema bibliotēka – daudzfunkcionālais pakalpojumu centrs

2023. gada 4. augustā tika atvērta jaunā Gāliņciema bibliotēka – daudzfunkcionālais pakalpojumu centrs, Kuldīgas ielā 138. 620 kvadrātmetrus plašā ēka tapusi ar Eiropas Savienības fondu līdzfinansējumu un kalpo apkārtnes iedzīvotājiem kā kultūras un sabiedriskais centrs. Pasākumu zālē var uzņemt līdz 60 cilvēkiem, to iespējams iznomāt. Bibliotēkā ir brīvpieejas datori, atsevišķa zona bērniem un jauniešiem. Jaunajās telpās izveidoti un ieviesti

seši jauni pakalpojumi, kas saistīti ar tradicionālā dzīvesveida un savdabības saglabāšanu tādās jomās kā ventīņu valoda un folklorā, seno arodu prasmes, literatūra un rakstniecība, kultūras un dabas mantojuma apzināšana un saglabāšana un iespēja saņemt atbalstu digitālo prasmju, tehnoloģiju apguvei un pielietošanai. Bibliotēkas pakalpojumi pieejami arī cilvēkiem ar redzes vai uztveres traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām – krājumā ir grāmatas un periodiskie izdevumi audio formātā, Braila rakstā, palielinātajā drukā, vieglajā valodā, kā arī pieejams dators ar specializētu aprīkojumu vājredzīgiem un neredzīgiem lietotājiem.

2. AS “Ventspils Maiznieks”

Kuldīgas ielā 187 (iepriekš Kuldīgas 93) atrodas liela ēka, kura vairs nav funkcionāla - tipiska padomju okupācijas laika arhitektūras “pērle” - izbijušais maizes kombināts. Tikai dažas mazāka izmēra blakus ēkas tiek izmantotas privāto uzņēmēju vajadzībām.

Maizes kombinātu pabeidza celt 1964. gada aprīlī. Šī ēka ir daudzstāvu silikātķieģeļu celtne ar augstu dūmeni. Kombinātā cepa dažāda veida maizes - baltmaizes batonus, rupjmaizi, ķieģelīti, klonmaizi, karašiņas, arī ogu maizi un bulkas.

Maizes kombināts darbojās līdz deviņdesmito gadu sākumam. Daudziem atmiņā palikusi lieliskā iespēja - noteiktā laikā ierodoties pie caurlaides būdā iekārtotā veikaliņā, iegādāties gluži siltu, smaržīgu klaipu vai batoniņu.

Gāliņciemnieki stāsta, ka maize bijusi tik garšīga, ka līdz mājām parasti aiznest nesanāca, jo viss tika apēsts pa ceļam.

Uzņēmums AS “Ventspils maiznieks” likvidēts 2013. gada 6. septembrī, jo ilgstoši darbojās ar zaudējumiem.

3. H. Dorbes memoriālais muzejs “Senču puteklī”

Tagadējo muzeja ēku rakstnieks Herberts Dorbe cēlis 20. gadsimta 50. gadu beigās. Uz dzīvi Dorbes ģimene pārcēlusies 1960. gada pavasarī. Muzejs atklāts 1989. gada 19. maijā kā piemiņas zīme Ventspils rakstniekam Herbertam Dorbem (1894–1983), kurš bija aizrautīgs sava novada vēstures pētnieks. Rakstnieka Herberta Dorbes memoriālo māju var uzskatīt arī par Ventspils literatūras muzeju. Muzejā atrodas gan rakstnieka manuskripti un izdotie darbi, gan arī materiāli par citiem Ventspils novada literātiem.

Muzejs rīko literārus sarīkojumus un tikšanās, arī izstādes. Apkārtņi grezno vēl H. Dorbes dzīves laikā veidotais dārzs ar retu šķirņu kokiem un augiem. Dzejas dienās tur pulcējas novada rakstnieki, dzejnieki un literatūras cienītāji.

Mājas nosaukumu "Senču puteklī" devusi rakstnieka savāktā etnogrāfisko priekšmetu kolekcija, kuru 1970. gadā rakstnieks dāvināja Ventspils muzejam. Mājas būvniecību, tās nosaukuma rašanos un dārza ierīkošanu H. Dorbe aprakstījis grāmatā "Savu bēniņu direktors".

4. Ventspils pirmsskolas izglītības iestāde “Bitīte”

2010. gada augustā Ventspilī Kuldīgas ielā 134 tika atklāta jaunā pirmsskolas izglītības iestāde „Bitīte”. Pirmsskolas izglītības iestāde ir ne tikai moderni aprīkota, bet bērnu dārza „Bitīte” ēkai ir ļoti mazi siltuma zudumi, kas nodrošina bērniem patīkamu un veselīgu vidi.

Jaunajā pirmsskolas izglītības iestādē grupu telpas bērniem vecumā no 3 līdz 7 gadiem ir iekārtotas divos līmeņos. Pirmajā – bērniem ir iekārtotas

nodarbību un rotaļu telpas, kā arī katrai grupīnai atsevišķas sanitārās telpas un ģērbtuve, bet otrajā stāvā atrodas guļamtelpa. Mazākajā jeb tā saucamajā „silītes” grupīnā mazuļiem guļamtelpa ir aprīkota turpat blakus nodarbību telpai – audzinātājiem un auklītēm labi pārredzamā vietā. Maltītes bērni vecumā no 3 līdz 7 gadiem varēs ieturēt īpaši šim mērķim paredzētā, saulainā un attiecīgi aprīkotā ēdamzālē.

Katrai grupīnai paredzēta arī atsevišķa ieeja no bērnudārza teritorijas, kur mazajiem būs pieejamas dažādas krāsainas, interesantas un arī attīstošas rotaļu iekārtas un laukumi. Katras grupiņas ģērbtuvē ir uzstādīts drēbju žāvējamais skapis, kas nodrošinās bērniem sausus apavus un drēbes visdažādākajos laika apstākļos.

5. Kādreizējā Latvijas Neredzīgo bibliotēka (blakus Latvijas Neredzīgo biedrība)

LR Kultūras ministrijas Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Ventspils filiāle tika atvērta 1978. gada 1. decembrī Baldones ielā, un tās izveidei ilgi tika gatavots pamats. Sākumā bibliotēkai bija ļoti ierobežots krājums – 204 grāmatas, kuras aizdeva Liepājas filiāle. No 1979. līdz 1995. gadam tā darbojās nelielā mājīnā ar divām telpām, vēlāk pārcēlās uz plašākām telpām blakus Neredzīgo biedrībai. 2012. gadā

bibliotēka ieguva vietējās nozīmes bibliotēkas statusu. Lasītājiem tika nodrošināta literatūra Braila rakstā, audio formātos un vēlāk arī diskos, materiālus piegādāja mājās pati bibliotekāre, vai tie tika sūtīti pa pastu lasītājiem, kuri dzīvo Talsos, Talsu un Ventspils rajonā. No 2023. gada 4. augusta šos pakalpojumus piedāvā Gāliņciema bibliotēka – daudzfunkcionālais pakalpojumu centrs, Kuldīgas ielā 138, kas ir aprīkota ar modernām iespējām cilvēkiem ar redzes vai uztveres traucējumiem. Bibliotēkā pieejamas grāmatas un periodiskie izdevumi audio formātā, Braila rakstā, palielinātajā drukā, vieglajā valodā, kā arī pieejams dators ar specializētu aprīkojumu vājredzīgiem un neredzīgiem lietotājiem.

6. Kādreizējā Gāliņciema bibliotēka

No 2003. līdz 2023. gadam Gāliņciema bibliotēka piedzīvoja nozīmīgas pārmaiņas. 2003. gadā tā no blakus esošās Mācītājmuižas pārcēlās uz jaunu ēku Kuldīgas ielā 110, kur atrodas arī pašvaldības poliklīnika. Telpu trūkuma dēļ bibliotēkas pasākumi bieži notika citās vietās, piemēram, Ventspils Galvenajā bibliotēkā un Reģionālajā mācību centrā. 2014. gadā bibliotēka atzīmēja 60 gadu jubileju un aktīvi iesaistījās UNESCO "Stāstu bibliotēku"

programmā. Bibliotēkas rosīgā darbība – tikšanās ar literātiem, bērnu radošās darbnīcas, Veloskoliņa, blogs un citas aktivitātes – rosināja domu par nepieciešamību pēc jauna sabiedriskā centra - vietu, kur notiek koncerti un izrādes, izstādes, vieta, kur saturīgi pavadīt brīvo laiku. Šī ideja tika atbalstīta jau 2013. gadā Ventspils pilsētas domē.

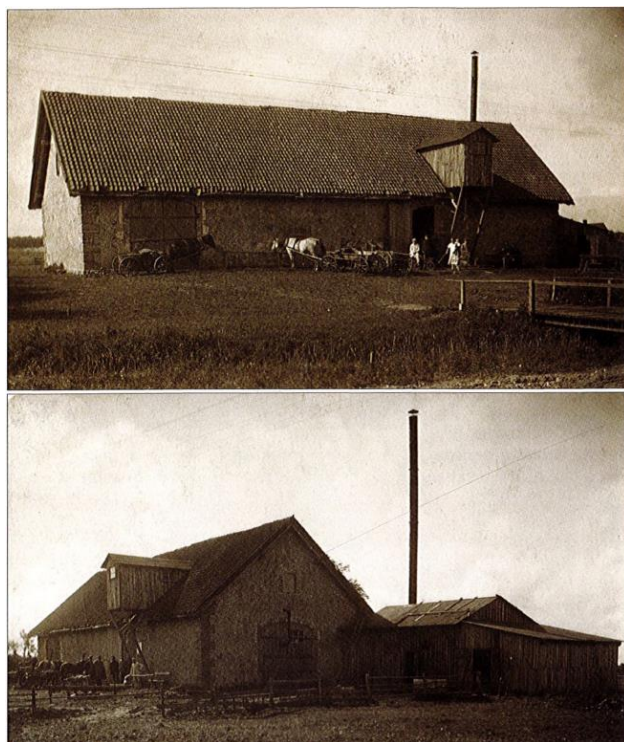
7. Mācītājmuiža

Mācītājplacī, Kuldīgas ielā 108, joprojām atrodas Mācītājmuiža, kas ir pirmā Gāliņciema bibliotēkas atrašanās vieta. Ventspils Mācītājmuiža, pirmoreiz vēstures avotos pieminēta Livonijas ordeņvalsts laikā, 1542. gadā. Tā sākotnēji kalpojusi kā mācītāja dzīvesvieta, un tās zeme tika piešķirta mācītājam kā atalgojums, tādēļ arī vietas nosaukums ir Mācītājplacis. 1798. gadā muiža ar visām ēkām tika attēlota Ventspils apkārtnes plānā. 20. gadsimta 20. gados, Latvijas agrārās reformas laikā, muižas zemes tika ieskaitītas

valsts zemes fondā, atstājot 50 ha neatsavināmo daļu. 30.gados Mācītājmuižā mitinājās Gāliņciema ugunsdzēsēju vienība "Venta". 50.gados pirms bibliotēkas ierīkošanas ēkā svētdienu pēcpusdienās bija aģitpunkts. 1954. gadā ēkā tika ierīkota Gāliņciema bibliotēka, kura darbojās līdz 2003. gadam, kad bibliotēka pārcēlās uz jaunām telpām. Mācītājmuiža izrādījās nepiemērota bibliotēkas vajadzībām, jo telpās bija par šauru un ziemā bieži salst. Šobrīd ēka ir privātīpašums, renovēta fasāde, un tiek izskatītas iespējas tajā izveidot ekspozīciju par apkārtējo ciemu vēsturi, kas varētu ietvert arī arheoloģiskos pētījumus. Pie Mācītājmuižas durvīm aug dižliepa, vismaz 4,7 m apkārtmērā – pati lielākā liepa visā Ventspilī.

8. Grauda dzirnavas

Tvaika dzirnavas "Grauds" atvērtas Gāliņciemā 1927. gadā. Zīmīgais nosaukums nav radies tāpat vien, "Grauds" ir dzirnavu īpašnieka uzvārds. Dzirnavas darbojās ar tvaiku, izmantojot lokomotīves dzinēju, un malku piegādāja laucinieki. Grauda dzirnavas darbojušās visu pirmās Latvijas brīvvalsts laiku, Otrā Pasaules kara laikā un vēl aptuveni desmit gadus pēc kara. Tur mala lopbarības graudus, darbojās vilnas kārstuve un citas iekārtas. Tie ventspilnieki, kam bērnībā gadījies būt darbojošos dzirnavu tuvumā vai pat ēkas iekšpusē, atceras milzīgo troksni, klaudzoņu un tvaika šņāksanu. Vēl 1951. gadā dzirnavas darbojušās.

Sešdesmitajos gados ēku pielāgoja un tajā ierīkoja ventilatoru rūpnīcas eksporta cehu. Gadu gaitā ēka vairākkārt mainījusi savu izskatu un funkcionalitāti. Daudzus gadus tajā atradās zviedru firmas

"Husquarna" veikals. Mūsdienās tajā atrodas skārdnieku darbnīca.

9. Rutku bode

Par tā dēvēto pārtikas veikalu “Rutk bod” Kuldīgas ielā L. Sēle raksta, ka tas bijis dzeltens ķieģeļu nams, kurā veikals atradies vismaz 30 gadu garumā. Nosaukums aizgūts no veikala īpašnieka Pētera Rutka vārda, kas veikalu savās mājās atvēra 20. gadsimta trīsdesmitajos gados. Veikalā bija plašs produktu klāsts - siļķes, saldumi, kafija, konservi, ziemas sezonā arī citrusaugļi. 20. gadsimta vidū veikals tika nacionalizēts, tomēr izkārtojums palika nemainīgs - augstie

preču plaukti un L veida lete, atvāzamas miltu un putrainu kastes, stikla konfekšu taras. Pēc veikala nacionalizācijas bija novērojama padomju okupācijas režīmam raksturīga aina - garas rindas, kurās dažkārt vietas pēc pārtikas produktiem tika ieņemtas jau 5:00 rītā.

Blakus durvis (pakāpiens vēl redzams) veda šaurā, pustumšā istabiņā, kur līdz 50. gadu vidum atradās bēdīgi slavenais Gāliņkrogs, pēcāk - audumu veikaliņš. Savukārt blakus mājā bija Gāliņaptieka, ko slēdza 80. gados.

Ēkas īpašnieka uzvārdā nosaukto Rutka bodi slēdza 1987. gada jūnijā.

10. VUGD

Par ugunsgrēku dzēšanu Ventspilī glābēji organizēti rūpējas jau vairāk nekā 150 gadu. Ventspilī brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība tika organizēta 1891. gadā. Sākumā cilvēki ugunsdzēsējos strādāja uz brīvprātības pamata, algu nevienam nemaksāja un iespēja piedalīties glābšanas darbos bija liels pagodinājums.

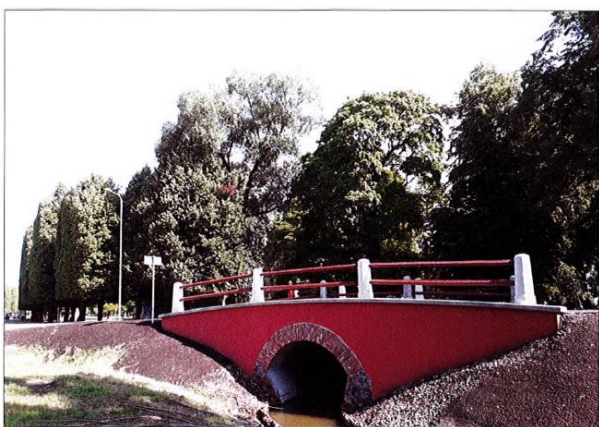
Pēc vairākiem ugunsgrēkiem Ventspils pilsētas nomalēs – Gāliņa, Kurpnieka, Žāžu ciemos un Mācītāja placī, tur dzīvojošie rosīgākie pilsoņi bija nolēmuši minēto ciemu aizsardzībai no ugunsgrēkiem dibināt savu brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības “Venta” vienība mitinājās Mācītājmuižā. Dibināšanas sapulcē parakstījušies biedrības “Venta” 26 biedri.

1935.gada 27.martā Ventspils pilsētas brīvprātīgie ugunsdzēsēji no 3 brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībām (tajā skaitā “Venta”) deklarēja, ka ir gatavi apvienoties vienā

biedrībā ar vienu nosaukumu. No 1935.gada 15.maija ugunsdzēsēju biedrības pārgāja Iekšlietu ministrijas pakļautībā.

Mūsdienās Ventspilī valsts politiku ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas darbu jomā īsteno Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Kurzemes reģiona pārvaldes Ventspils daļa, kas izvietota Gāliņciema teritorijā, Inženieru ielā 1, Ventspilī.

11. Sarkanais tiltiņš

Sarkanais tiltiņš, visdrīzāk, ir tikpat vecs, cik pati pilsēta, jo Livonijas ordeņvalstī noteikti pastāvēja satiksmes ceļš starp Wyndo un Goldingen, t.i., Ventspili un Kuldīgu, kas katrā ziņā šķērsoja Vidmes upīti. Tiltiņš, visticamāk, celts 19. gs. vidū, kad labiekārtoja Kuldīgas ceļu un stādīja alejas. Par Sarkano tiltiņu, iespējams, nosaukts tādēļ, ka tilts mūrēts no sarkaniem ķieģeļiem vai arī cementa stabiņi kādreiz krāsoti sarkani.

Kad Gāliņciems jau bija pievienots pilsētai, Sarkano tiltu pieņēma par tādu kā robežpunktu starp pilsētu un ciemu, kaut gan īstais Gāliņciems atradās krietni tālāk.

1934. gadā vienlaikus ar šosejas būvi, kapitālo remontu piedzīvoja arī Sarkanais tilts.

50. un 60. gados Sarkanais tiltiņš saglabāja agrāko izskatu, taču turpmākajās desmitgadēs tas piedzīvoja īstas bēdu dienas, - huligāni regulāri lauza gājēju tilta margas, piedzērušies autobraucēji sadragāja stabiņus. Posta ainu vēl nepatīkamāku darīja gaļas kombināta atkritumu izvads upītē, ko netūrumu un smakas dēļ saukāja par sūdu grāvi.

Tikai 90. gados tilta apkārtnē normalizējās, bet 2018. gada vasarā tas piedzīvoja kapitālo remontu.

Tagad Sarkanais tiltiņš var lepoties ar jaunu ietēru skaisti sarkanā krāsā. Lai tam ilgs mūžs, jo no visiem senajiem mūra tiltiem Ventspilī, tas ir palicis vienīgais.

Avoti:

Karabeško, K. (2024). *Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās* (Maģistra darbs). Latvijas universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.

Sēle, L. (2018). *Es iet no Gāliņciem uz pilset!*

Ventspils bibliotēkas mājas lapa <https://biblioteka.ventspils.lv/>.

Ventspils pilsētas mājas lapa <https://www.ventspils.lv/>

Ventspils Muzeja mājas lapa <https://muzejs.ventspils.lv/>

<https://www.literatura.lv/organizacijas/1224919>

<https://lnerbventspilsfiliale.wordpress.com/vesture/>

<https://www.klientuportfelis.lv/en/jaunumi/1580/likvide-ventspils-maiznieku>